

<http://hallofpeople.com/gr/bio/Zweig.php>

Στέφαν Τσβάιχ

Αποσπάσματα

Από το: «Ο Παλαιοβιβλιοπώλης Μέντελ».
μετάφραση της Μαρίας Τοπάλη,
Η αόρατη Συλλογή, εκδ. Άγρα, 2010
από την σελίδα: oanagnostis.gr

«Αυτό το μοναδικό δευτερόλεπτο που έστρεψα το βλέμμα εντός μου άρκεσε για να αναδυθεί ανάγλυφη στο πίσω μέρος των βλεφάρων η απαραγνώριστη μορφή του, στο κόκκινο φως των αιμοφόρων αγγείων. Μεμιάς τον είδα, με σάρκα και οστά, έτσι όπως ήταν θρονιασμένος πάντα εκεί, στο τετράγωνο τραπέζι με τη βρόμικη γκριζωπή μαρμάρινη επιφάνεια, τη διαρκώς καλυμμένη από ετοιμοπαράδοτες στοίβες βιβλίων και χαρτιών. Πώς διάβαζε ακάματος και απερίσπαστος, με το διοπτροφόρο βλέμμα του υπνωτισμένα άκαμπο κι αγκιστρωμένο σε ένα βιβλίο...»

«Για κάθε έργο, είτε χθεσινό είτε διακοσίων ετών, γνώριζε αμέσως τόπο έκδοσης, συγγραφέα, τιμή καινούργιου ή μεταχειρισμένου, και θυμόταν, διατηρώντας αλάθητη την εικόνα στο μυαλό του, το δέσιμο ταυτόχρονα με την εικονογράφηση και τα παραρτήματα που το συνόδευαν. Κάθε έργο, είτε το 'χε πιάσει στα χέρια του ο ίδιος είτε το 'χε κατασκοπεύσει κάποτε

από μακριά σε κάποια έκθεση ή βιβλιοθήκη, το έβλεπε με την ίδια οπτική ευκρίνεια όπως ο καλλιτέχνης δημιουργός το ενδόμυχο ακόμα δημιούργημα, αθέατο ακόμα από τον υπόλοιπο κόσμο. Αν, για παράδειγμα, ένα βιβλίο προσφερόταν στον κατάλογο ενός παλαιοβιβλιοπωλείου του Ρέγκενσμπουργκ προς έξι μάρκα, θυμόταν στη στιγμή ότι το ίδιο ακριβώς, σε άλλο αντίτυπο, είχε εμφανιστεί σε έναν βιεννέζικο πλειστηριασμό δυο χρόνια πριν, προς τέσσερις κορόνες, καθώς και ποιος το απέκτησε· όχι, ο Γιάκομπ Μέντελ ποτέ δεν ξεχνούσε τίτλους και αριθμούς...»

«Ενώ, κατά κανόνα, όταν έβαζε κανείς μπροστά του κάποιο ευτελές βιβλίο έκλεινε περιφρονητικά το εξώφυλλο και μουρμούριζε απλώς: «Δυο κορόνες», έτσι κι ερχόταν αντιμέτωπος με κάτι σπάνιο ή μοναδικό έγερνε πίσω γεμάτος σεβασμό, έστρωνε ένα φύλλο χαρτί και τον έβλεπες να ντρέπεται ξαφνικά για τα βρόμικα μελανωμένα δάχτυλά του με τα μαύρα νύχια. Κατόπιν άρχιζε να ξεφυλλίζει τρυφερά, προσεκτικά το σπάνιο κομμάτι, με απέραντο σεβασμό, σελίδα τη σελίδα. Σε μια τέτοια στιγμή δεν μπορούσε να τον ενοχλήσει κανείς, όπως δεν μπορείς να ταραξείς έναν αληθινό πιστό κατά τη διάρκεια της προσευχής. Και, πράγματι, αυτή η θέαση, το άγγιγμα, το μύρισμα και το ζύγισμα, καθεμιά από τούτες τις ενέργειες ξεχωριστά είχε κάτι από τον τελετουργικό χαρακτήρα, από την κανονιστικά ρυθμισμένη λατρευτική ακολουθία μιας θρησκευτικής πράξης. [...] Ζύγιαζε τέλος το παλιό βιβλίο στο χέρι του γεμάτος σεβασμό και, με μισόκλειστα μάτια, οσφραίνονταν κι ανάσαινε τη μυρωδιά του ξεχαρβαλωμένου δεσίματος, συνεπαρμένος σαν αισθητική κοπελίτσα που μύριζε άλικο τριαντάφυλλο. Εννοείται πως κατά τη διάρκεια της κάπως επεισοδιακής αυτής διαδικασίας ο ιδιοκτήτης του βιβλίου όφειλε να δείξει υπομονή. Όμως, μετά την ολοκλήρωση της εξέτασης, ο Μέντελ είχε όλη την καλή

διάθεση, τον ενθουσιασμό, θα λέγαμε, να παράσχει κάθε δυνατή πληροφορία, εμπλουτίζοντάς τη με τα απαραίτητα μακροσκελή ανέκδοτα και με κάποιες δραματικές αφηγήσεις για την τιμολόγηση παρόμοιων αντιτύπων. Τέτοιες στιγμές έμοιαζε να φωτίζεται, να ζωντανεύει, έδειχνε νεότερος κι ένα πράγμα μόνο μπορούσε να τον πικράνει απέραντα: να θελήσει κάποιο φυντάνι να του προσφέρει χρήματα για την εκτίμησή του. Μαζευόταν τότε προσβεβλημένος, όπως πάνω-κάτω κάποιος επιμελητής της Βασιλικής Πινακοθήκης, που ένας Αμερικανός ταξιδιώτης θα επιχειρούσε να του βάλει στο χέρι πουρμπουάρ για τις διασαφήσεις που του παρείχε. Γιατί το άγγιγμα ενός πολύτιμου βιβλίου ισοδυναμούσε για τον Μέντελ με ό, τι θα σήμαινε για κάποιον άλλον η συνεύρεση με μια γυναίκα. Αυτές τις στιγμές ήταν οι πλατωνικές ερωτικές του νύχτες. Μόνο το βιβλίο ασκούσε πάνω του εξουσία, ποτέ το χρήμα».

Από το: «Οι μεγάλες στιγμές της ανθρωπότητας»,
εκδόσεις Πατάκη.
[Πηγή: doctv.gr]

«Κανένας καλλιτέχνης δεν είναι καλλιτέχνης και τις είκοσι τέσσερις ώρες της καθημερινότητάς του. Το ουσιαστικό του έργο, αυτό που μένει, ολοκληρώνεται πάντοτε κατά τη διάρκεια των λιγοστών και σπάνιων στιγμών της έμπνευσης. Το ίδιο συμβαίνει και με την ιστορία, τη μεγαλύτερη ποιήτρια και καλλιτέχνίδα όλων των εποχών, τη σπουδαιότερη δημιουργό. Ακόμα κι εκεί, στο "μυστικό εργαστήρι του Θεού", όπως με δέος την αποκαλεί ο Γκαίτε, συμβαίνουν πολλά καθημερινά και ασήμαντα. Κι εκεί είναι σπάνιες οι στιγμές της έξαρσης, όπως και στην τέχνη, όπως και στη ζωή. Τις περισσότερες φορές, ακούραστη κι επίμονη, η ιστορία δένει τον ένα κρίκο μετά τον άλλο, στην ατέλειωτη αλυσίδα των αιώνων. Το ένα γεγονός μετά το άλλο στην ακολουθία των χιλιετιών. Γιατί καθετί σπουδαίο χρειάζεται προετοιμασία. Χρόνο. Εξέλιξη. Και κάθε φορά απαιτούνται εκατομμύρια άνθρωποι κοινοί και συνηθισμένοι για να έρθει στο κόσμο και μια μεγαλοφυΐα. Κάθε φορά πρέπει να περάσουν εκατομμύρια μονότονες ώρες, πριν σημάνει η αληθινή, η μεγάλη στιγμή. Αν όμως γεννηθεί κάποιος μεγαλοφυής καλλιτέχνης, τότε ξεπερνά την εποχή του και το έργο του ζει για πάντα. Κι όταν σημαίνει η μεγάλη ιστορική στιγμή, τότε χαράσσεται η μελλοντική πορεία της ανθρωπότητας για δεκαετίες ή για αιώνες. Όπως ο ηλεκτρισμός της ατμόσφαιρας μαζεύεται στην άκρη του αλεξικέραυνου, έτσι και οι συνέπειες απειράριθμων γεγονότων συμπυκνώνονται στο μικρό διάστημα λίγων ωρών ή λίγων ημερών. Πράγματα που κανονικά θα χρειάζονταν μέρες και μήνες για να γίνουν, ολοκληρώνονται σε λίγες μόνο στιγμές που καθορίζουν τα πάντα. Ένα ναι. Ένα όχι. Μια στιγμή όλη κι όλη, που αποφασίζει για τη μοίρα και τη ζωή των μελλοντικών γενεών, προδιαγράφοντας τη ζωή ενός ανθρώπου, ενός λαού, ή ολόκληρης της ανθρωπότητας».

Αποσπάσματα από το «Ο ΧΘΕΣΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ»
μετάφραση Μ. ΖΩΓΡΑΦΟΥ - Κ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΥ
Εκδόσεις ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Από το
logomnimon.wordpress.com

Ο Στέφαν Τσβάιχ περιγράφει πώς αντιμετώπισαν οι Αυστριακοί πολίτες την κήρυξη του πολέμου:

«Την άλλη μέρα το πρωί στην Αυστρία! Σε κάθε σταθμό ήταν τοιχοκολλημένες οι ειδοποιήσεις που ανάγγελλαν την γενική επιστράτευση. Τα τρένα γέμιζαν από νεοσύλλεκτους, που πήγαιναν να αναλάβουν υπηρεσία, οι σημαίες κυμάτιζαν, η μουσική αντηχούσε, στη Βιέννη βρήκα όλη την πόλη σε παραλήρημα. Ο πρώτος φόβος που ενέπνευσε ο πόλεμος, που κανένας δεν τον ήθελε, ούτε οι λαοί, ούτε οι κυβερνήσεις, αυτός ο πόλεμος που είχε γλιστρήσει εναντίον των προθέσεών τους από τα αδέξια χέρια των διπλωματών που έπαιζαν και μπλόφαραν μ' αυτόν, είχε μεταμορφωθεί σ' έναν ξαφνικό ενθουσιασμό. Στους δρόμους σχηματίζονταν διαδηλώσεις, παντού ανεμίζονταν σημαίες, ταινίες, μουσικές, οι νεοσύλλεκτοι προχωρούσαν θριαμβευτικά, και τα πρόσωπά τους ακτινοβολούσαν, γιατί στο πέρασμά τους ξεφώνιζαν χαρούμενα, γι' αυτούς, τους μικρούς ανθρωπάκους της καθημερινής ζωής που, ως τα τότε, κανένας δεν τους είχε προσέξει και επευφημήσει.

Για να είμαι ειλικρινής, πρέπει να ομολογήσω ότι σ' αυτό το ξεσκήκωμα της μάζας υπήρχε κάτι το μεγαλοπρεπές, κάτι που σε συνέπαιρνε και που σε έθελγε, και που ήταν πολύ δύσκολο να του αντισταθείς. Και μ' όλο το μίσος και τη φρίκη μου για τον πόλεμο, δεν θα ήθελα να στερήσω τη ζωή μου από την ανάμνηση αυτών των πρώτων ημερών. Οι χιλιάδες και οι εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι ένιωθαν όπως ποτέ, εκείνο που θα έπρεπε να το νιώθουν να το νιώθουν καλύτερα στον καιρό της ειρήνης, δηλαδή ως ποιο σημείο ήταν αλληλέγγυοι.

Μια πόλη από δυο εκατομμύρια κατοίκους, μια χώρα με σχεδόν πενήντα εκατομμύρια ένωσαν εκείνη την ώρα ότι ζούσαν μια σελίδα της παγκόσμιας ιστορίας, μια στιγμή που δεν θα ξαναρχόταν ποτέ πια, και τον καθέναν τον καλούσαν να ρίξει το ελάχιστο εγώ του σ' αυτή τη φλεγόμενη μάζα, για να εξαγνιστεί εκεί μέσα από κάθε εγωισμό. Όλες οι διαφορές βαθμού, γλώσσας, τάξης, θρησκείας είχαν καταλυθεί για μια στιγμή από το συναίσθημα της αδερφοσύνης που μας πλημμύριζε. Άγνωστοι μιλούσαν ο ένας στον άλλον στους δρόμους, άνθρωποι που απόφευγαν χρόνια ολόκληρα ο ένας τον άλλον έσφιγγαν τώρα τα χέρια, έβλεπα παντού ζωντανεμένα πρόσωπα. Κάθε άτομο αισθανόταν τον εαυτό του να πλαταίνει, δεν ήταν πια ο μοναχικός άνθρωπος του χθες, ήταν ενσωματωμένος σε μια μάζα, και το ως τα τότε ασήμαντο πρόσωπό του έπαιρνε μια σημασία. Ο μικρός ταχυδρομικός υπάλληλος που απ' το πρωί ως το βράδυ δεν έκανε άλλο από να ξεχωρίζει γράμματα, και ξεχώριζε αδιάκοπα αδιάκοπα από τη Δευτέρα ως το Σάββατο, ο γραφιάς, ο παπουτσής, απέκτησαν ξαφνικά μια άλλη προοπτική, μια ρομαντική προοπτική για τη ζωή τους. Είχαν τη δυνατότητα να γίνουν ήρωες...»

[Λίγες σελίδες παρακάτω περιγράφεται πώς επέστρεφαν οι τραυματίες]:

«Αλλά το πιο φοβερό απ' όλα ήταν τα νοσοκομειακά τρένα που χρειάστηκε να πάρω άλλες δυο φορές. Α! πόσο λίγο έμοιαζαν με κείνα τα υγειονομικά τρένα, τα καλοφωτισμένα, τα ολόασπρα, τα καλοπλυμένα, όπου οι αρχιδούκισσες και οι κυρίες της καλής βιενέζικης κοινωνίας είχαν φωτογραφηθεί με στολή νοσοκόμου στην αρχή του πολέμου! Εκείνο που είδα τρέμοντας, ήταν κοινά φορτηγά οχήματα χωρίς πραγματικά παράθυρα με μόνο μια στενή χαραματιά για αερισμό, και φωτισμένα με λυχνάρια που κάπνιζαν. Πρωτόγονα φορεία, ήταν στη σειρά το ένα πλάι στο άλλο, και όλα γεμάτα από

πλάσματα που βογγούσαν, ιδρωμένα, κατάχλωμα σαν πεθαμένα και που αγκομαχούσαν για λίγο αέρα μέσα στην ανυπόφορη μυρωδιά του ιδρώτα και του ιωδοφορμίου. Οι στρατιωτικοί νοσοκόμοι τρίκλιζαν παρά περπατούσαν, τόσο κουρασμένοι ήταν, δεν έβλεπες τίποτα από τα εκθαμβωτικά κρεβάτια που μας έδειχναν οι φωτογραφίες. Κάτω από τις χοντροϋφασμένες κουβέρτες, τις από καιρό καταματωμένες, οι άνθρωποι ήταν ξαπλωμένοι στο άχυρο ή στα σκληρά φορεία και μέσα σε κάθε βαγόνι είχαν κιόλας δυο ή τρεις νεκρούς ανάμεσα στους ετοιμοθάνατους και στους πληγωμένους που βογγούσαν.»

[Έγραψε για το όταν έμαθε πως πέθανε η μητέρα του]:

Και δεν κοκκινίζω να το πω -τόσο διάφθειρε η εποχή που ζούμε την καρδιά μας-, δεν αναρρίγησα, ούτε έκλαψα όταν μου ήρθε η είδηση του θανάτου της φτωχής γριάς μητέρας μου, που την είχαμε αφήσει στη Βιέννη. Αντίθετα, ένιωσα ένα είδος ανακούφισης, που ήξερα πως από τώρα και μπρος βρισκόταν προφυλαγμένη από όλες τις οδύνες και όλους τους κινδύνους. Ηλικίας 84 χρόνων, και σχεδόν κουφή, κρατούσε ένα διαμέρισμα στο πατρογονικό μας σπίτι, και έτσι, ακόμα και σύμφωνα με τους καινούριους "νόμους των Αρίων", δεν μπορούσαν για την ώρα να την βγάλουν έξω, και ελπίζαμε πως σε λίγο καιρό θα μπορούσαμε να καταφέρουμε να περάσει με κάποιον τρόπο στο εξωτερικό. Ένα από τα πρώτα μέτρα που πάρθηκαν στη Βιέννη, της έφεραν ένα σοβαρό κτύπημα: ήταν 84 χρόνων, είχε αδύνατα πόδια, και γι' αυτό, όταν έκανε τον καθημερινό της περίπατο συνήθιζε, αφού περπατούσε με κόπο πέντε - δέκα λεπτά, να ξεκουράζεται σ' ένα πάγκο του Ριγκ, ή του πάρκου. Οκτώ μόλις μέρες αφότου έγινε ο Χίτλερ κύριος της πόλης απαγόρευαν βίαια στους εβραίους να κάθονται σε πάγκο - κι αυτό ήταν ένα από εκείνα τα μέτρα που είχανε επινοηθεί με φανερά σαδιστικό σκοπό για να βασανίσουν με δολιότητα τον κόσμο.